

כל חייו חלם טוביה מסורי להיות חייל קרבי. כאשר פרצה מלחמת ששת הימים, נידמה היה לצבועי בן 29 ממושב גאוליתיתמן שבמקומה — כי הנהיגה ניתנה לו סוף-סוף ההזדמנות להוכיח את עצמו כלוחם אמין: טוראי טוביה מסורי נקרא לשרות כאלואים. ואכן, יחידתו השתתפה בקרבות בגדה המערבית, בין גינן לשכם. אולם המלחמה הסתיימה מהר מדי לטעמו — ומבלי שתינתן לטוביה מסורי ההזדמנות להילחם. או החליט הטוראי מסורי, כי גם אם המלחמה הסתיימה עבור כולם — הוא לא יסכים שתיגמר עבורו. טוביה המשיך להילחם לבדו, כימעת חודש ימים לאחר המלחמה. הוא כבש כפרים, ערך מצוד על אנשי אל-פתח, ערך חיפושים ומעצרים, גילה מצבורי-נשק — וכל זה לא רק בעצמו אלא גם ביוזמתו הפרטית. במשך חודש תמים מייד לאחר המלחמה, היו משוכנעים ערבים רבים באיזור שכם, כי הטוראי טוביה מסורי הוא מושל הגדה בכבודו ובעצמו. עד שיום אחד, בדרך מיקרה, נקטע החלום. טוביה מסורי מצא את עצמו אסור בידי המשטרה הצבאית. לא עברו ימים רבים והוא הועמד לדין בפני בית-דין צבאי, כשהוא מואשם בלא פחות מעשרים סעיפי-אישום חמורים — וביניהם פשעים כמו נסיון לרצח, אונס, שוד ומעשים מגונים. כך הסתיים, לפני שבועות אחדים, חלומו של טוביה הכובש הפרטי של הגדה המערבית, כאשר נידון לשתי שנות מאסר — אותן הוא מרצה עתה בכלא צבאי. הסיפור המסתתר מאחרי עלילותיו של הטוראי מסורי הוא סיפור כימעת דמוי, המזכיר לא במעט את אגדת הסגן מקופניק, אותו אורח גרמני שהגיע מפרבר ברלינאי, שהתחפש לקצין — ובעזרת פלוגת-חיילים אסר את ראשה-יעי, כדי לשדוד את קופת-העירייה.

★ ★ ★
שעשועים עם רובה

תסבך המלחמה התחיל להתגלות אצל טוביה מסורי עוד בגיל צעיר. הוא היה בן שמונה לערך כאשר התגורר עם משפחתו בכפר-יעבץ, בשרון המיוזרתי. היה זה כפר קטן, מאוכלס בתריסר משפחות תימניות, שהיה נתון מדי פעם להתקפות ערביות מן הכפרים הסמוכים. בבית-אביו הוסתר אז רובה אנגלי ישן — כלי-נשק בלתי ליגלי, בימי המנדט. בכל יום בו היה נותר לבדו בבית, נהג טוביה להוציא את הרובה ממקום-מחבואו, מתחת למיזרון או מחץ הארון, ומשתעשע בו בלהיטות. יום אחד, הלך טוביה על ההקו: כדור ניפלט החוצה — וכל הכפר עמד על רגליו. עד שהתברר מקור-הירייה. במלחמת-העצמאות, כאשר כנופיות ערבים ירו על הכפר, היה מתפקידו של טוביה לומר תהילים יחד עם כל ילדי הכפר, שעה שהמבוגרים שכבו בעמדות. „אבל אני אהבתי לשמוע את הירייה“, גילה טוביה כעבור שנים, „לכן לא הייתי אומר את התהילים, כדי שהיריות לא יפסקו.“ לאחר הקמת המדינה ניתן לאביו תת-מיקלע סטן, במקום הרובה האנגלי. טוביה, שהיה אז נער בן 12-13, שמר את הסטן מתחת למיזרון האישי שלו. באותה תקופה נהגו מסתגנים לפקוד את הכפר, מדי פעם כדי לגנוב בהמות ורכוש. טוביה קתח לו מעל מיטתו חור, ומדי פעם, כשנידמה היה לו שמתסגנים מגיעים לכפר, היה יורה משם צרורות לתוך החשיכה — צרורות שהזעיקו את כל אנשי-הכפר. כאשר הגיעה העת עבורו להתגייס לצה"ל, היה ברור לטוביה שהוא הולך ליחידה הקרבית ביותר. הוא התנדב לצנחנים. אולם מסיבות שונות לא העבירו אותו תחילה, לחיל זה. לכן סירב למלא פקודות ביחידות שונות, לשם הוצב, עשה בעיות ונידון תכופות למחבוש. עד שלבסוף נעטר לבקשתו — והוא צורף לצנחנים. אולם לרוץ מזל, שוחרר טוביה מסורי מצה"ל עוד לפני שהספיק להילחם באיוז מלחמה שהיא.

★ ★ ★
החלום צץ מחדש

שמונה שנים לאחר מכן היה נידמה כי טוביה שכח את חלום הישן. הוא עבד כטייפ, בכפר ליד כפר-הרואה. כן ניהל חיים שקטים, כאיש-עבודה לכל דבר. ואז באה מלחמת-ששת-הימים. טוראי טוביה מסורי הולבש שוב במדים. החלום הישן התעורר וצץ מחדש. כשהוא לבוש במדי צה"ל ומצויד בתת-מיקלע עוזי, יצא הטוראי טוביה מסורי לכבוש ולמשול בגדה המערבית. היה זה יומיים לאחר כיבוש שכם, ביום השבת, כאשר עדיין התנהלו הקרבות ברמה הסורית. יחידתו של טוביה חנתה בגדה, בשכם. חיילי היחידה קיבלו הרואה להישאר במקום התגיה. אולם טוביה לא יכול היה להשלים עם זה. הוא נטל את הטווי שלו, יצא לרחובות שכם. ביוזמתו הפרטית, מבלי שאיש יורה לו לעשות זאת, החליט למצוא את מצבורי-הנשק אותם מסתירים ודאי תושבי שכם. הוא עבר ברחובות, הטיל עוצר, וקרא בערבית לתושבים להסגיר את כל הנשק המצוי ברשותם. אחר-כך ניכנס מבית לבית, ופתח בהסברים עם הדיירים. למרבית הפלא, השתכנעו כמה מהם, כי החייל הבודד שהופיע בביתם הוא כנראה אישיות צבאית מוסמכת — וחלקם אף מסרו לידיו כלי-נשק. ואז, לאחר שכבש את שכם, החליט טוביה לכבוש גם את שאר הכפרים בסביבה. יום אחד הסתלק מיחידתו ללא רשות. הוא יצא אל השדות, עלה על דרך-הטנקים של הצבא הירדני. לאחר שהלך כתימשה קילומטר מחוץ לשכם, מצא מספר טנקים ירדניים נטושים. הוא עלה עליהם, הוציא מתוכם את המיטמכים שהיו בהם. אולם לא חייל כטוביה יסתפק בשלל זה: על אחת הגבעות, ממול, ראה כפר ערבי. הוא החליט לצאת ולכבוש אותו. הכפרים הערביים הסתכלו בעיניים תמהות בחייל הישן-הבודד, שהגיע לכפרם. קודם לכן לא ראה איש מהם חייל ישראלי. מאחר שהכפר אינו קרוב לכביש, פסחו עליו כוחות-צה"ל, שניכנסו לגדה המערבית. עתה, לאחר

הטוראי המושב שבעמק-חפר רצה למשול בגדה המערבית והואשם ברצח, שוד, ביזה ואונס

טוראי טוביה מסורי

שני ימי-כיבוש, כשהופיע סוף-סוף, חייל ישראלי בכפרם — יצאו לראותו כל הכפריים, ובראשם המוכתר. הטוראי טוביה מסורי הציג את עצמו: „אני חייל צה"ל“ ואז הזמין אותו המוכתר לביתו. שם התכנסו כל נכבדי הכפר. „שמענו בראדיו“, אמר לו המוכתר, „שכבשתם אותנו, אבל אף אחד עוד לא בא לבקר אותנו.“ טוביה מסורי הבין מייד את המצב, דרש מהמוכתר למסור לו כתב-כניעה. המוכתר היה מוכן להותם על כתב-הכניעה מייד — אבל טוביה מסורי לא מקבל כתב-כניעה סתם ככה: הוא דרש מהמוכתר, כתנאי לקבלת הכניעה, שישגיר לו את כל הנשק הנימצא בכפר, וכן שיצביע על אנשי אל-פתח. לשם כך, נתן טוביה למוכתר שהות של 24 שעות, הודיע כי יחזור לכפר למחרת. ליתר ביטחון, החליט טוביה לערוך חיפוש בכל בתי-הכפר. הוא עבר מבית לבית, ערך חיפושים מדוקדקים, מבלי לחסוך מזמנו. הוא שהה בבתי הכפר מספר שעות, ורק בערב — חזר לבדו כרגל, לבסיסו. מאוחר יותר התלוננו תושבי הכפר, כי בשעת ביקורי הבית שלו, ביום בו כבש את הכפר, ביצע הטוראי מסורי מעשים מגונים בנשות הכפר.

★ ★ ★
טרמפ לכיבוש הכפר

מייהזוהר של הטוראי מסורי כמושל פרטי של מספר כפרים בגדה המערבית נימשכו כשלושה שבועות. הוא פקד כפרים רבים, ערך חיפושים וקיבל כתב-כניעה. איש מתושבי-הכפרים לא חשד בו לרע ולא פיקפק בסמכותו. חשיבותו העצמית של הטוראי מסורי עלתה עד כדי כך, שהוא החליט שבתוקף תפקידו כמושל פרטי הוא זקוק גם למכונית פרטית. באחד הימים, שכר מכונית מדגם סימקה, בירושלים, ויצא לכבוש את הכפר ברדלה. בדרך, אסף כטרמפיסטים שני צנחנים, וכדי להוכיח להם את סמכותו — נטל אותם עימו לברדלה.

ההצגה נימשכה שם לפי התכנית. טוביה קרא למוכתר, דרש ממנו למסור לו נשק ואנשי אל-פתח, החל לערוך חיפושים בבתים, כהרגלו.

בכפר זה אירעה התקלה הראשונה במסע-הכיבושים הפרטי של טוביה: בצאתו מן המקום עם שני הטרמפיסטים, הבחין בגיפ ארחי-משהו חשוד נראה היה בגיפ הזה, וטוביה הורה לאחד החיילים שליידו לירות באחירי, כדי שהגיפ יעצור. הוא הגיע אל יושבי-הגיפ; לדבריו — כדי להזהירם לא לעבור את הגבול, דרש מהם להציג תעודות. הוא לא ידע שאחד מיושבי-הגיפ היה סגן בצה"ל. כאשר הסתלק משם טוביה, רשם הסגן את מספר המכונית שלו. כעבור יומיים יצא טוביה מסורי למסע-חיפושים נוסף. בדרך לירושלים עצר אוטובוס ערבי, שניראה חשוד בעיניו. הוא עלה אל חוף האוטובוס, דרש מהנוסעים שימסרו לו מייד את הנשק הנימצא ברשותם. כאשר איש לא נענה, החל טוביה לערוך חיפוש בכליהם. לרוע, נידמה היה לו, שאחד הנוסעים שולף נגדו אקדה. טוביה לא היסס וירה בו צורר-כדורים.

בהלה נוראה קמה באוטובוס. נשים צרחו ונימלטו על נפשן. שאר הנוסעים פרצו בצעקות, וטוביה הירשה להם לקחת את הפצוץ ולהביאו לרופא. כעבור דקות מספר נימלטו כל הנוסעים, וטוביה נישאר לבדו באוטובוס — עם כל הפצני הנוסעים, שהופקרו ללא השגחה. אז החליט שאסור לנוח רכוש זה. הוא אסף מזוודות וחפצים אישיים, הכניס אותם למכוניתו, נסע לירושלים. בדרך, נתקלקלה מכוניתו השכורה. טוביה התקשר עם קצין-העיר בירושלים, וביקש מכונית-גורר שתגורר אותו לסדנא. זאת הייתה טעותו העיקרית.

★ ★ ★
קריאה — ברגע לפני השיחרור

כאשר ניגדררה מכוניתו השכורה של טוביה לסדנא הצבאית, הבחינו החיילים שזו אינה מכונית צה"ל, הם הזעיקו את המשטרה-הצבאית.

השוטרים הצבאיים ערכו חיפוש במכונית, גילו בה רכוש ומזוודות שנראו בעיניהם כביוזה. טוביה נישאר במעצר למשך הלילה. למחרת, הצליח לשכנע את השוטרים, כי כל מה שבמכונית היא סחורה שקנה בירושלים המיוזרתי. השוטרים כבר עמדו להגיש לו ללכת — כאשר הגיעה לפתע קריאה טלפונית. נימסר בה על מכונית סימקה מיסטרית, בה מסתובב בגדה חייל חמוש ב-עוזי. העורך חיפושים ומחרים רכוש.

טוביה מסורי נעצר לחקירה. כשניצב טוביה מסורי בפני בית-הדין הצבאי של סיקון המרכז, נראה היה מצבו כלאחר יאוש. לא פחות מ-25 עדים מסרו על מעלליו במשך החודש שלאחר הכיבוש בבית-המשפט סירב טוביה מסורי לקבל את עזרת הסני גורים שהועמדו לרשותו, החליט לנהל בעצמו את הגנתו כל בני-משפחתו והזיירו אותו לכל יעשה זאת, שכ טוביה צפוי — לו הורשע בעשרות ההאשמות המיוחסות ל — למאסר-עולם.

אולם טוביה מסורי לא נואש. בחקירת העדים על פרשת היריות באוטובוס, הצליח טוביה להוכיח, כי אומנם שלן אחד הנוסעים אקדה — והוא ירה בו כדי להגן על עצמו כך זוכה מאשמת הנסיון לרצח. וכאשר עלתה על דוכן העדים הערביה מכפר ברדלך שטענה כי טוביה אנס אותה — הצליח טוביה לשבר בחקירת שתי-דוברי, עד שחזרה בה מעדותה הקודמת. לעומת זאת, נימצא טוביה מסורי אשם בשוד מוזי ובביוזה. בית-הדין פסק לו שתי שנות-מאסר, ועוד שלוש שנות מאסר-על-תנאי. אולם הטוראי טוביה מסורי סבור כי לא נעשה לו משפט צדק. הוא הגיש ערעור על פסק-דינו, ותובע לזכות „מה שעשיתי, לטובת צה"ל והמדינה עשיתי“ הוא טוע „נכון שביצעתי את הכל ביוזמת הפרטית — אבל מה אשם שהשלמתי מה שצה"ל כולו לא הספיק לעשות“